

Бондаренко Валерій
д. е. н., професор, професор кафедри маркетингу та реклами,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
bondarenkovalm@gmail.com
ORSID ID: 0000-0001-6182-6760

Бондаренко Ольга
Національний технічний університет України
"Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"
Magach.olya@gmail.com
ORSID ID: 0000-0001-5611-8989

ТРЕНДИ, МОЖЛИВОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ (УМОВАХ ПАНДЕМІЇ)

Ключові слова: фінансові ресурси, тренди, підприємство, фактори, розвиток підприємства, принципи, сталий розвиток.

Анотація. Охарактеризовано середовище функціонування вітчизняних підприємств. Розкрито поняття «розвиток підприємства» та виділено принципи розвитку. Визначено основні проблеми малого та середнього бізнесу. Виокремлено сучасні тренди розвитку підприємств з урахуванням умов карантину.

Bondarenko Olga
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"
Bondarenko Valerii,
Doctor of Economics, Professor, Professor of Marketing and Advertising,
Vinnytsia Trade and Economic Institute
Kyiv National University of Trade and Economics

TRENDS, OPPORTUNITIES AND FEATURES OF ENTERPRISE DEVELOPMENT IN MODERN CONDITIONS (PANDEMIC CONDITIONS)

Key words: financial resources, trends, enterprise, factors, enterprise development, principles, sustainable development.

Abstract. The environment of functioning of domestic enterprises is characterized. The concept of "enterprise development" is revealed and the principles of development are highlighted. The main problems of small and medium business are identified. The modern trends of enterprise development taking into account the conditions of quarantine are singled.

Сучасне середовище функціонування вітчизняних підприємств характеризується невизначеністю та частими змінами. Окрім того, значний вплив здійснюють такі фактори зовнішнього та внутрішнього середовища як: зміна кон'юнктури ринку, загострення конкуренції в умовах відкритості ринків збуту, велика кількість збанкрутілих підприємств, нестача фінансових ресурсів, неспроможність забезпечення високих результатів господарської діяльності, що несуть серйозні загрози подальшому функціонуванню суб'єктів господарювання. Саме тому, в таких умовах діяльність підприємства повинна бути спрямована не лише на виживання, але й на процес безперервного розвитку. За відсутністю розвитку підприємство приречено на припинення діяльності. [2]

Необхідно відзначити, що на сьогоднішній день розвиток підприємства розглядається з точки зору двох підходів:

- з одного боку, розвиток підприємства є об'єктивним процесом, який відбувається незалежно від волі його керівництва;
- з іншого боку, розвиток підприємства є цілеспрямованим процесом здійснення змін на підприємстві.

Важливо відзначити, що всі визначення поняття «розвиток підприємства» об'єднують два аспекти: постановка мети і розробка шляху досягнення мети. Таким чином, розвиток підприємства є актуальним явищем економічної дійсності, що володіє широким спектром видів і напрямків реалізації і вимагає ефективних способів управління, серед яких особливе місце на сучасному етапі повинна приділятися методам управління проектами.

Крім того, на наш погляд, доцільно виділити деякі принципи, за якими можливе встановлення певних структурних характеристик поняття розвитку підприємства. Ми вважаємо, що при характеристиці сутності розвитку підприємства можливе використання наступні принципи: системності, комплексності, спрямованості, ефективності, стійкості, динамічності.

Як відомо, на ефективність діяльності підприємств та їх розвиток впливає ряд зовнішніх і внутрішніх факторів. У зв'язку з цим підприємства аналізують ризики, пов'язані зі зміною у внутрішній і зовнішній середовищі, адаптують бізнес під зміни, що відбуваються в країні і світі. Однак деякі фактори, які мають низьку ймовірність настання ризику, іноді здатні завдати більшої шкоди, ніж фактори з більш високим ступенем ймовірності їх настання. Прикладом такої ситуації можна вважати пандемію коронавірусу, що охопила світ з грудня 2019 року. Глобальні зміни у виробництві, пов'язані як з

перетвореннями системного характеру, з науково-технічним прогресом, так і спалахи пандемії коронавірусу COVID-19, спричинили глобальну економічну кризу, ставлять перед підприємствами велику кількість завдань, найбільш важливою є сталий розвиток підприємства.

Основні проблеми малого та середнього бізнесу в даний час:

- падіння попиту;
- неможливість ведення бізнесу через введених обмежень;
- додаткові витрати, пов'язані з ростом курсу валюти;
- необхідність виплати зобов'язань за зарплатою та оренді.

У минулому, до пандемії COVID-19, багато підприємств могли успішно функціонувати, звертаючи увагу переважно на щоденну роботу, внутрішні проблеми, пов'язані з підвищенням ефективності використання ресурсів у поточній діяльності. Нині під час пандемії незмінним залишається завдання раціонального використання потенціалу в поточній діяльності, однак винятково важливим стає здійснення управління розвитком підприємства, що забезпечує його адаптацію до мінливого навколишнього середовища. Тому доцільним вбачається виокремити сучасні тренди розвитку підприємств, з урахуванням умов карантину, спричиненого пандемією COVID-19, і проаналізувати особливості їх застосування управлінні підприємствами. Можна виділити такі тренди:

Тренд 1. Переведення більшість співробітників на віддалену роботу. Це зажадає оптимізації та автоматизації всіх бізнес-процесів та залучення співробітників в розвиток компанії шляхом створення платформ для обміну ідеями допоможе створити в організації прозорі і налагоджені бізнес-процеси.

Тренд 2. Дотримання санітарних норм, дезінфекція обладнання, транспортних засобів стане нормою і вимогою з боку працівників та одержувачів товарів та послуг. З метою безпеки підприємства будуть змушені продовжувати дотримуватися санітарних норм.

Тренд 3. Переведення всіх світових заходів в онлайн-формат. Тренд на проведення більшості заходів в онлайн-форматі збережеться, тому що такий формат проведення зустрічей, переговорів, вебінарів, конференцій показав високу ефективність.

Тренд 4. Діджиталізація, в тому числі систем управління. Під дефініцією "диджиталізація", слід розуміти, трансформацію різних інформаційних потоків у "цифру".

Тобто, відповідний процес дозволяє оптимізувати господарську діяльність за допомогою обробки та трансформації великих масивів інформації. [5]

Тренд 4. Нові вимоги до забезпечення конкурентоспроможності в умовах карантину. Вимушена реалізація частини діяльності онлайн породжує зсуви акцентів щодо ідентифікації конкурентних переваг підприємствами і організаціями, які потерпають від карантинних обмежень.

Тренд 5. Укрупнення. Великі компанії будуть продовжувати зростати за рахунок злиття, пошуку нових інвесторів, банкрутства та відкликання ліцензій дрібних учасників ринку.

Тренд 6. Демпінг на ринку. Посилення боротьби за клієнта спричиняє виникнення цінового демпінгу на ринку. Багато підприємства та компаній не витримають тривалого демпінгування.

Тренд 7. Відхід з ринку слабких гравців. Криза COVID-19 - «ідеальний шторм». Найближчим часом ринок, особливо послуг будуть змушені покинути дрібні і деякі середні гравці. Тут, як в теорії Дарвіна, виживе найсильніший.

Тренд 8. Розвиток колаборацій, кооперації, об'єднання сервісів. Учасники ринку почнуть об'єднуватися в communities для спільного користування послугами один одного. Компанії починають колаборірувати, розробляти унікальні комплексні пропозиції для клієнтів і, як наслідок, посилювати спільні позиції, об'єднуючи свої сервіси.

Тренд 9. Розвиток аутсорсингу. Більших обертів набере тренд передачі непрофільних процесів і послуг на аутсорсинг. Хоча цей тренд активно розвивається ще з 2000-х років, зараз він дає не тільки можливість збереження бюджету, а й істотну економію часу.

Тренд 10. Компанії змушені будуть мати в кишені антикризовий план. Досвід кризи в період пандемії підстьобне керівництво підприємств та компаній мати в кишені «план Б» - пакет антикризових заходів і фінансову подушку безпеки.

Тренд 11. Віртуалізація організаційних структур. Внаслідок карантину, викликаного пандемією COVID-19, а також загальних тенденцій до реалізації географічно розподілених ІТ-проектів у віртуальному просторі, значного поширення набувають віртуальні проєктні команди і відповідні організаційні структури.. [3]

Тренд 12. роботизації виробництва. Нові технології повинні привести до значної автоматизації виробництва, що, по суті, позбавить компанії від необхідності в дешевій робочій силі. У зв'язку з даними змінами, імовірна концентрація всього автоматизованого циклу виробництва на одній території.

Тренд 13. Решорінг і орієнтація на близькість до ринків збуту, а не дешевизну факторів виробництва при ухваленні рішення про перенесення виробничих потужностей, що в перспективі може привести до географічного перерозподілу і концентрації всього циклу виробництва, при цьому обсяги торгівлі проміжними товарами можуть скоротитися, а торгівля технологіями, обладнанням і послугами, пов'язаними з виробництвом, вирости.

Отже, в першу чергу потрібно відзначити головний тренд-2020 року – це масовий перехід в онлайн. І зараз зрозуміло, що цей формат «віддаленої роботи» після закінчення епідемії нікуди не дінеться, а навпаки побільшає. Багато компаній вже витратили величезні ресурси на переведення працівників на дистанційний формат, і деякі з них вже знайшли в цьому плюси: звільнення робочого простору, економія часу, скорочення витрат і т.д. Тому досить велика ймовірність, що після подолання пандемії частина співробітників так і залишаться поза офісами. Це, звичайно ж, вплине і на принципи організації роботи в цілому, і керівникам вже зараз слід вибудовувати нову модель управління підприємствами та взаємодії з співробітниками, які будуть переводитися на постійний дистанційний режим. Якщо підприємство весь цей час нехтувало впровадженням нових технологій, і у нього немає висококваліфікованого ІТ-директора і співробітники повністю прив'язані до робочого місця, то йому буде найскладніше. Ну і, зрозуміло, всім слід бути готовими до того, що роботи побільшає. Оскільки, як відомо, пандемія спровокувала нетипову глобальну світову кризу, то підприємствам необхідно розробляти адаптивні напрямки розвитку, створювати нові проекти, переформатуватися.

Список використаних джерел

1. Жосан Г.В., Кириченко Н.В. Дослідження методів управління підприємством в умовах пандемії covid-19. режим доступу: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/handle/123456789/3991>.
2. Матіщак Ю. Характеристика поняття «розвиток підприємства» та його зв'язку з іншими економічними категоріями. режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3775/1/Характеристика%20поняття%20«розвиток%20підприємства»%20та%20його%20зв'язку%20з%20іншими%20економічними%20категоріями.pdf>
3. Пузійчук А.В. Особливості впровадження організаційних структур проекту ціннісно-орієнтованого реінжинірингу будівельних підприємств в умовах пандемії. режим

доступу: <http://repository.knuba.edu.ua/bitstream/handle/987654321/8978/Особливості%20впровадження%20організаційних%20структур%20проєкту%20ціннісно-орієнтованого%20реінжинірингу%20будівельних%20підприємств.pdf?sequence=1&isAllo wed=y>.

4. Федулова І., Джулай М.. Економічні наслідки пандемії covid-19 для підприємств України. режим доступу: [http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020\(132\)06](http://doi.org/10.31617/visnik.knute.2020(132)06).

5. Швиданенко Г.О., Теплюк М.А. Сучасні тренди розвитку інноваційного підприємництва. режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2018/22.pdf

6. Шевченко-Перепьолкіна Р.І. Шляхи розвитку малого бізнесу в умовах covid-19. режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/49_2020_ukr/28.pdf.

Лінькова Олена,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту та оподаткування
ДВНЗ Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
ukr19759@gmail.com

ІНСТРУМЕНТИ БІЗНЕС-ОСВІТИ В СЕРЕДОВИЩІ VUCA

Ключові слова: інтерактивні методи, сенсорно-перцептивні навички, креативне лідерство. Анотація. Еволюція розвитку економіки (матеріальна: аграрна, промислова, послуг; уваги; участі) та параметри сучасного світу (нестабільність, невизначеність, складність, двозначність) змінюють вимоги до компетентностей та інструментів бізнес-освіти. Діалогове навчання відкриває можливості для того щоб максимально задіяти базові типи мислення людини (традиційне, змінне, креативне) та розвинути актуальні навички (вміння навчатися, гнучкості, розуміння цінності, створення ідей, впевненості в собі).

Linkova Olena,
Ph.D., Associate Professor of Management and Taxation Department
State Higher Educational Institution
National Technical University
«Kharkiv Polytechnic Institute»

BUSINESS EDUCATION TOOLS IN THE VUCA ENVIRONMENT

Keywords: interactive methods, sensory-perceptual skills, creative leadership.